

מאימתי פרק ראשון ברכות

לא היה אדם שקראו ארון. ואל"ת והא כמיז ברוך ה' אלהי שם (בנאשית ט.) וי"ל דהתם אינו באל"ף דל"ת שהוא לשון אלנות. ואל"ת אמאי לא מייתי קרא אלדני אלהים מה תמן לי (סס טו) שהוא כמזב קודם. וי"ל שהפרשיות לא נאמרו כסדר ואין מוקדם ומאוחר

במורה וזה הפסוק דצין הבתרים היה קודם לכן. וכן ז"ל ע"כ שהרי אברהם היה בן שבעים שנה בצריית בין הבתרים. ואחר הדברים האלה (סס) נאמר אחר מלחמת המלכים כדפירש רש"י בפירושו חומש ובמלחמת המלכים היה בן ע"ג שנים שהרי כל הימים של קודם נ"ב שנים כדאמר ר' צ"ק דשבת (דף יא.) לא מהם י"ב שנים שעבדו את

כדלעומר וי"ג שנים של מרידה ושא"ר מישוזה כ"ו שנים שהימה בשלוה ובהפיכתה היה אברהם בן ז"ט שנה שהרי הימה ההפכה שנה אחת קודם שגולד יצחק לא מהם ששה ועשרים שנה למפרע של שלוה נמלא שזן ע"ג שנה היה במלחמת המלכים. אם כן הימה פרשת בין הבתרים קודם לפרשת

אחר הדברים שלש שנים וזוהי הפרשה מסוימת וישענה לו דקדה ולכן הביא אורו פסוק דזמה אדע שהוא מוקדם. ומה מיישז רש"י דמקום אחד משמע שהיה לילה דכמיז וספור הככזי' (בראשית טו) וזמר הכי כתי' ויהי השמש לצוה משמע שהוא יום. אלף ודאי ש"מ דשני פרשיות הס ולאו צבת אחת נאמרו ואין מוקדם ומאוחר במורה:

37

אדני אלהים. כמזב באל"ף דל"ת: הפעם אודה את ה'. לפי שראתה ברוח הקדש שיעקב מעמיד שנים עשר שבטים ולו ארבע נשים כיון שילדה בן רביעי הודית על חלקה שעלה יותר מן החשבון המגיע לה: ראו מה בין בני לזן חמי. על שם העמיד קראה שמו כדאמרין לקמן שמה גרים: רות. המואזיה. משום

דאיירי בפירושי השמות נקט לה: למה רגשו גוים. מה תועלת להם. אלמלא דזכר קל הוא זעניו: מי שלבו נוקפו. הירא מעצירות שזידו: אומר כן. מפרש אל תמחר במרעים אל תקוטט והוא אינו כן אלא אל תמחר במרעים ל להמגרות זמעהיהם לומר אעשה כן גם אני: ואומר אל יקנא לזך כחטאים

כי אם ביראה ה' כל היום. (א) אפטר לומר אל תקוטט עם רשעים כי אם ביראה ה' יראים ה' אלף על כרחק אל יקנא לזך לעשות כמותן: ימלו. ילנימו. וחזירו על כן לא ימיל טובו (איוב כ.) מרום משפטין מנגדו. מסולקין לדין ברמוק הימנו: יפיה

בסס. כפימתו הוא דומה אומם כקש: ושמסי מקום. ספיה דקרא ולא יוספו בני עולה לענותו: כפיז לענותו. כספר שמואל: (א פ.) ופסיז לענותו. דבזרי הימים (א פ.) כסכנה הבית נכנה על מנת שלא לענות עוד אויבים לישראל: ולנסוף. כשחטאו נגזר עליהם ענוי ותפלתם מנינה עליהם מן הכליון: לא יעילנו. מש כמי:

עת

אפי' הכי לא אקנא ביה דכתיב וישמע ראובן ויצילהו מידם: רות (ב) מאי רות דאמר קרא ¹⁰ לכו חזו מפעלות ה' אשר שם שמות בארץ אל תקרי שמות. אלא שמות: וא"ר יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי קשה תרבות רעה בתוך ביתו של אדם יותר ממלחמת גוג ומגוג שנאמר ¹¹ מזמור לדוד בברחו מפני אבשלום בנו וכתיב בתריה ¹² ה' מה רבו צרי רבים קמים עלי' ואילו גבי מלחמת גוג ומגוג כתיב ¹³ למה רגשו גוים ולאומים יהגו ריק ואילו מה רבו צרי לא כתיב: מזמור לדוד בברחו מפני אבשלום בנו מזמור לדוד קינה לדוד מיבעי' ליה אמר ר' שמעון בן ¹⁴ אבישלום משל למה הדבר דומה לאדם שיוצא עליו שטר חוב קודם שפרעו היה עצב לאחר שפרעו שמה אף בן ¹⁵ דוד כיון שאמר לו הקב"ה ¹⁴ הגני מקים עליך רעה מביתך היה עצב אמר שמה עבד או מזמור הוא דלא חיים עלי כיון דחזא דאבשלום הוא שמה משום הכי אמר מזמור ¹⁶: וא"ר יוחנן משום ר' ש בן יוחי מותר להתגרות ברשעים בעולם הזה שנאמר ¹⁵ עוובי תורה יהללו רשע ושומרי תורה יתגרו בה תניא נמי הכי ¹⁶ רבי דוסתאי בר' מתון אומר מותר להתגרות ברשעים בעוה"ז שנא' עוובי תורה יהללו רשע וגו' ואם לחשך אדם לומר והא כתיב ¹⁶ אל תתחר במרעים אל תקנא בעושי עולה אמור לו מי שלבו נוקפו אומר כן אלא אל תתחר במרעים להיות כמרעים אל תקנא בעושי עולה להיות כעושי עולה ואומר ¹⁷ אל יקנא לבך בחטאים כי אם ביראת ה' כל היום אינו והאמר ר' יצחק אם ראית רשע שהשעה משחקת לו אל תתגרה בו שנאמר ¹⁸ יחילו דרכיו בכל עת ולא עוד אלא שזוכה בדין שנאמר מרום משפטין מנגדו ולא עוד אלא שרואה בצריו שנאמר כל צורריו יפיה בהם לא קשיא הא במילי דידיה הא במילי דשמיא ואיבעית אימא הא והא במילי דשמיא ולא קשיא הא ברשע שהשעה משחקת לו הא ברשע שאין השעה משחקת לו ואב"א הא והא ברשע שהשעה משחקת לו ולא קשיא ¹⁹ הא בצדיק גמור הא בצדיק שאינו גמור ¹⁹ דאמר רב הונא מאי דכתיב ¹⁹ למה תביט בוגדים תחריש בבלע רשע צדיק ממנו וכי רשע בולע צדיק והא כתיב ²⁰ ה' לא יעזבנו בידו וכתיב ²¹ לא יאונה לצדיק כל און אלא צדיק ממנו בולע צדיק גמור אינו בולע ואב"א ²⁰ שעה משחקת לו שאני: וא"ר יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי כל הקובע מקום ²⁰ לתפלתו אויביו נופלים תחתיו שנאמר ²² וישמתי מקום לעמי לישראל ונטעתיו ושכן תחתיו ולא ירגו עוד ולא יסיפו בני עולה לענותו כאשר בראשונה רב הונא רמי כתיב לענותו וכתיב ²³ לכלותו בתחלה לענותו ולכסוף לכלותו: וא"ר יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי וגדולה שמושה של תורה יותר מלמודה שנא' ²⁴ פה אלישע בן שפט אשר יצק מים על ידי אליהו למד לא נאמר אלא יצק מלמד שגדולה שמושה יותר מלמודה: א"ל רבי יצחק לרב נחמן מ"ט לא אתי מר לבי כנישתא לצלווי אמר ליה לא יכילנא א"ל לכנפי למר עשרה וליצלי אמר ליה מריחא לי מלתא ולימא ליה מר לשלוחא דצבורא בעידינא דמצלי צבורא ליתי ולודעיה למר א"ל מאי כולי האי א"ל דאמר ר' יוחנן משום ר"ש בן יוחי

מאי

אל תתחר במרעים להיות כמרעים. אל תמחר אינו לשון גירוי אלא שלח תאחז במעשי, כמו (רמב"ם ב' ה) ואין תמחה את סוסים, כלומר שליט כן כמותו (מגילה א.) ואומר אל יקנא לבך בחטאים. על כרחן אף קאהו זו לשון גירוי מלחמה אלף לחמת משעו, מלכמי כסיפא כי אם ביראת ה' כל היום (שם.) צדיק גמור אינו בולע. ואף על פי שמתקוטט עולה ואינו נבלע לעולם (ב' ר"ח א.).

(א) ב"ב ד: ע"ש, (ב) ז"ל אלגור, (ג) [ע"י מוס' יומא לא ב ותוספות כמותו קד ב"ד"ה ש"ן, (ד) ס"א אמר סתם ברא דרחיס של אלה, (ה) מגילה ו: (ו) מפי' ד"א רבה פירק ב, (ז) מגילה ו: ב"מ ע"א, (ח) פי' על זה תמלא כהר"ף בע"י ויכרש"ל וע"י בילקוט מהלים יו"ד רמז תרמ"ט, (ט) ג"א לתומכו, (י) כפי' שבידעו [ה"י] א"ן מפי' כמיז לבלות, (כ) ס"א להחיות, (ל) ע"י כפשי' שבע"י, (מ) כפי' ירא,

הגהות הב"ח

(א) גמ' שנה אברהם אבינו וקראו: (ב) שם אף כאן דוד כיון: (ג) רש"י י"ה ואומר וכו' היום ואי אפשר:

גליון הש"ס

גמ' אפי' לא אקנא בה ביה. ע"כ קני ע"א ונכס"א כמ"ל: שם אלא שבור. ע"י סט קמט ע"כ תורה שהיו: שם קינה לדוד מיבעי' ליה. ע"י צוה"ק פירש ואלף ד"ה ויהא והנה כלאר שבה. דמשיב ביה. ע"י דקניו סלקת ליה חובו להסוא עמלא. כיון דחמלא דהכא כה"א עמלא בני לניבוי מנייה חזי מו דחמלא כו: שם הא בצדיק גמור ביה. ע"י ויה"ק ר"פ פיחמס: שם שעה משחקת לו שאני כו: מג"א ס"ס קמ"ז: שם דרולח שמושה ב"י ע"י מוס' כמותו י"ז ע"א ד"ה מנטינן:

מוסף רש"י

אל תתחר במרעים להיות כמרעים. אל תמחר אינו לשון גירוי אלא שלח תאחז במעשי, כמו (רמב"ם ב' ה) ואין תמחה את סוסים, כלומר שליט כן כמותו (מגילה א.) ואומר אל יקנא לבך בחטאים. על כרחן אף קאהו זו לשון גירוי מלחמה אלף לחמת משעו, מלכמי כסיפא כי אם ביראת ה' כל היום (שם.) צדיק גמור אינו בולע. ואף על פי שמתקוטט עולה ואינו נבלע לעולם (ב' ר"ח א.).

1. ויאמר ארני אלהים בקחו אדע כי אירשנה: בראשית טו ה
2. ועתה שמע אלהינו אל תפלת עבדך ואל תתענוי והאר פניך על מקדשך השקם למען ארני: דניאל ט ז
3. ויאמר פני ילכו והנחתי שמות לג יד
4. ותהר עד ותלך בן ותאמר הפעם אודה את ה' על כן קראה שמו יהודה ותעמד מלדה: בראשית כט לה
5. ויאמר יעקב השבעה לי ביום השבעה לו ויקמר את בקרתו ליעקב: בראשית כה לג
6. וישטם עשו את יעקב על הברכה אשר ברכו אביו ויאמר עשו בלבו יקרו ימי אבל אבי ואזכרה את יעקב אחי: בראשית כז מא
7. ויאמר הכי קרא שמו יעקב ויעקבני זה פעמים את בברתי לקח הודא עתה לקח ברכתי ויאמר הלא היא אצלת לי ברכה: בראשית כז לו
8. ובני ראובן בבור ישראל כי הוא הבור והבוללו יצועי אביו נתנה בברתו לבני יוסף בן ישראל ויבניו להקדיש לברכה: רבי הימים א ה א
9. וישמע ראובן ויצלהו מידם ויאמר לא נכחו נפש: בראשית לו כא
10. לכו חזו מפעלות ה' אשר שם שמות בארץ: תהלים מו ט
11. מזמור לדוד בברחו מפני אבשלום בנו: תהלים ג א
12. ה' מה רבו צרי רבים קמים עלי' תהלים ג ב
13. לקח רגשו גוים וקאמים יהגו ריק: תהלים ב א
14. כה אמר ה' הגני מקים עליך רעה מביתך ויקחתי את נשפי לעיניך ותנתי לרעה ושבב עם נשפי לעיני השמש האות: שמואל ב יב יא
15. עזבי תורה ויחללו רשע ושמרי תורה ויתגדו בה: משלי כד א
16. לקוד אל תתחר במרעים אל תקנא בעושי עולה: תהלים לו א
17. אל יקנא לבך בחטאים כי אם ביראת ה': בתקאים כי אם ביראת ה' כל היום: משלי כז יז
18. יחילו דרכיו בכל עת מרום משפטין מנגדו כל עורריו יפיה בהם: עזרתי ויפיה בהם: תהלים י ה
19. טהור עינים מראות רע והביט אל עמל לא תוכל לקח תביט בוגדים תחריש בבלע רשע צדיק ממנו: חבקים א יג
20. ה' לא יעזבנו בידו ולא ירשענו בראשפט: תהלים לו לג
21. לא יאנה לצדיק כל און ורשעים מלאו רע: משלי יב כא
22. ושמתי מקום לעמי לישראל ונטעתיו ושכן תחתיו ולא ירגו עוד ולא יסיפו בני עולה לענותו כאשר בראשונה רב הונא רמי כתיב לענותו וכתיב ²³ לכלותו בתחלה לענותו ולכסוף לכלותו: וא"ר יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי וגדולה שמושה של תורה יותר מלמודה שנא' ²⁴ פה אלישע בן שפט אשר יצק מים על ידי אליהו למד לא נאמר אלא יצק מלמד שגדולה שמושה יותר מלמודה: א"ל רבי יצחק לרב נחמן מ"ט לא אתי מר לבי כנישתא לצלווי אמר ליה לא יכילנא א"ל לכנפי למר עשרה וליצלי אמר ליה מריחא לי מלתא ולימא ליה מר לשלוחא דצבורא בעידינא דמצלי צבורא ליתי ולודעיה למר א"ל מאי כולי האי א"ל דאמר ר' יוחנן משום ר"ש בן יוחי

24. ויאמר יחושפט האין פה נביא לך ונדרשה את ה' מאותו ויען אהר מעבדי מלך ישראל ויאמר פה אלישע בן שפט אשר יצק מים על ידי אליהו. מלכים ב יג א

